

4 aug. 1938.

Mjøen og Brøgger

Waldemar Brøgger har for lett et hode til ikke å forstå pointet i min «Samfundsprofil» av dr. Jon Alfred Mjøen, doktoren på Vinderens Biologiske Laboratorium. Pointet var å skildre den trengselens gang som inspirerte vitenskapsmenn eller andre virkelige fremtidspeilere har i Norge, formedelst den hop av åndelige gategutter som kaster sig over originalene enten de nu optrer på strøket eller i vitenskapen, eller de forsøker å popularisere grunndragene i sine livsopgaver for en avstumpet masse. Jeg fant ikke noe mere typisk uttrykk for denne jeipemaner enn den artikkel som den unge journalist Waldemar Brøgger lot slå op i et organ som flere mennesker i landet gjerne vil ta alvorlig. Jeg forsøkte også å gi en liten svak prøve på den harme som overfaller en når man stadig er vidne til at de selvsamme åndelige stenkastere skal føre det store ord når talen dreier sig om toleranse, frisinn, objektivitet.

Uten blussel understreker herr Brøgger jr. sig selv i følgende passus i siste nr. av ABC:

... «Men vi kan ikke gjøre noen ting bedre hvis vi ikke ruster oss med objektivitet og kritikk. I overensstemmelse med min samvittighet, på grunnlag av hvad jeg vet av arkeologi, sosiologi og arvelighetslære måtte jeg påpeke hvor uvederheftig og utilstrekkelig raselæren hos Mjøen var fundert.»

Ute i folket sitter det ennu en del enkeltmennesker som forstår ordenes oprindelige betydning. De har et som passer utmerket på tilfellet Brøggers anmelder-virksomhet: Snørrviktighet er ordet.

Jeg minnes unge Brøggers forrige store artikkel. Den handlet om en annen bok, men denne gang blev forfatteren hevet til skyene for sin vederheftighet og objektivitet. Det var en australier som skrev likeså rabiat om Hitler som overlæge Scharffenberg i sin tid om Jesus Kristus. Men australieren var et under av objektivitet i Waldemar Brøggers øine og penn.

Det som ikke smaker den skrivende radikaler av idag er at arvelighetsforskningen vitenskapelig vil gjøre det ganske av med den sosiale reformpolitikk som har sverget til miljøet som menneskets ene store gud. Det må forhindres. Og i en flom av forterskede ord og uttrykk hentet fra doktordisputaser på lissom, opphisses massen, det største av alle menneskedyr, til å gjøre sin evige rakker-tjeneste mot de fremsynte. Sten dem, men gjør det under frihetens og objektivitetens maske! Ingen er så trangsynte som våre dagers radikaler. Ingen klyn-ger sig mere senilt til hule dogmer enn nettop den hel- og halvøde anmelder-gjeng.

Det passer for dens metoder å hjelpe de mette mot de sultne, å hisse Versaillesfredens makthavere mot den del av menneskeheten som tapte Verdenskrigen. Får man øie på en vitenskap midt i raseriet og bjeffingen, undersøkes det først om den har tysk forskning bak sig.

Har den det, skal den bekjempes med alle midler, men først og fremst med søte, men giftige fraser om objektivitetens fordringer til vitenskapen etc. etc.

Hr. Brøgger jr. skriver karakteristisk videre i ABC:

«Jeg kan heller ikke lenger nære samme sympati for Tyskland som jeg gjorde for halvannet år siden. Diktaturet som jeg oppfattet som en nødsforanstaltning i overgangstiden, er blitt permanent. Og det som jeg synes var så løfterikt, — en fedrelandsånd, en vilje til sosial forsoning, en front mot den rotløse radikalisme, mot anarkiet i kulturiiv og moral, — det forsvinner i en tåke av imperialisme og oprustning.»

Av alt det banale som en daglig ordøder kan få sig til å skrive, er Brøggers citerte nesten en rekord.

Han tror virkelig at man kan opta en så omfattende kamp med et par måneders diktatur i et folk på langt over 60 millioner innbyggere! Og angående imperialismen, har vi idag to imperier hvis landområder er enorme: England og Frankrike. Brøgger jr. føler sig ikke foruroeliget på menneskehetens og fredens vegne over disse to imperier. Det er bare når folk med samme tungemål og som grenser op til hinannen, vil forenes, at det gjelder å mobilisere all verdens bekymring for tidene som skal komme.

Fordi radikaleren av idag ikke lenger kjenner noen hunger, hverken av legemlig eller åndelig slag, bortsett fra den sykelige seksuelle, vender han sig med ondskap mot de hungrige, og slutter sig inderlig til de overmette.

Den imperialismen som har fordervet menneskene mest i våre land, er klasse-seimperialismen. Den at arbeiderklassen skal ha all makt og bruke den på alle felter til egen berikelse og til den opplagrede kulturs undergang. Den unette-lige og frekke trang til å underlegge sig andres eiendom og andres sjel, er det styggeste trekk i klassesjelveiens ansikt. For den djevel er det radikalerne har kjempet; og for å få massen med sig har man kastet et ben til den av og til. Benene har vært sosiale reformer. Dr. Jon Alfred Mjøens uvisnelige innsats er at han har ropt til det norske folk som til andre nasjoner: «Stopp op, I masse-skrikere, og tenk over hvad arven har å si for mennesket!»

Men de som bruker ordet til alt, fra løgnaktige overskrifter i avisene til ærskjelling av kjempende vitenskapsmenns livsverk, de vil ikke forstå den tale som her føres. De vil ikke, fordi de da må se sig selv som de virkelig er. Og det er en opplevelse de kvier sig for.

SIGURD MYKLEVAND

Bundepartiet september 1927 nr. 4.

Over partiene.

Av O. K. Skuggevik.

Engang var høire et intellektuelt overlegent, politisk våkent og i enhver henseende respektabelt parti. Engang var det et aristokratisk, men ansvarsbevisst parti.

Engang var venstre et demokratisk, nasjonalt parti, rettferdighetens og åndsfrihetens vokter.

Fra 1814 til 1905 hadde disse partier vekselvis makten og ansvaret. De kunde være uenige om løsningen av mange spørsmål, om veier og midler og tidspunkt, men ingen av partene, ikke en mann svek sitt land i de store spørsmål, rikets selvstendighet, folkets frihet, nasjonens ære.

Unionskampen var skarp, holdt folket våkent. Stridsspørsmål partiene imellem løstes i demokratisk-radikal retning, under advarende profetier fra konservativt hold, profetier som for flere store spørsmåls vedkommende dessverre er gått i opfyldelse eller holder på å opfylles.

I denne 90-årsperiode 1814—1905 ser vi innen partiene en forskyvning i ledelsen: Fra en akademisk dannet og trenet høirere-

gjering med en voksende bondeopposisjon som motvekt, blir det konservative parti etterhvert over til handelsstands-regime.

Det engang så mektige, friske venstre under sine dyktige bondeførere avløses av akademikere først, senere av seminarister som ledere for sluttelig også å havne i forretningsmennenes hånd.

Ledelsen faller i karakter sammen for begge disse politiske partier som begge kom til å stå i like fjernt forhold såvel til den høiere åndskultur som til det produktive livs oppgaver. Derfor ser vi disse materielt og internasjonalt likoverdig innstillede partiledere nu gå hånd i hånd mot begge partiers rike og gode tradisjoner, mot Norges dyreste interesser, mot fedrelandets ære, på bøkerpolitikkens linje.

Med 1905, de store sakers løsning tidligere og unionens oppløsning, kom spændingen bort fra vårt folk, og det sovnet og sover.

Fra 1905 var politisk nyorientering nødvendig. Den er ennu

ikke nådd frem. I 1920 forlot en del partiene og samlet sig om det beste i det 19. århundredes politiske linjer, både høires sunde konservatisme og venstres fremskrittsmål.

Laudets økonomiske og moralske gjenreisning, produksjonens utvikling for selvforsyning og øket eksport, arbeidslivets frigjørelse, reduksjon av budgettene, avbetaling på gjelden, begrensnings av skattebyrden, veru om rikets grenser og om våre naturberligheter, så vi ikke yderligere konsesjonerer oss til husmenn under jodekapitalismen og sykker ned til en provinsiell stilling verre enn dansketidens, det er den gjenreisningens linje, som bondeprogrammet kaller til samling om i valget, og blir nødt til å kalle det borgerligvillende innen partiene til samling om efter valget. De partipolitiske «lekesaker» får nu hvile.

O. K. Skuggevik.